

Ontwerpbeschikking van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

op het op 13 november 2023 door ons ontvangen verzoek op grond van de Wet natuurbescherming, voor het intrekken van de Wet natuurbeschermingsvergunning, zoals verleend op 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964) aan de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

INHOUDSOPGAVE

BESCHIKKING	3
1 Onderwerp	3
2 Ontwerpbeschikking	3
PROCEDURELE ASPECTEN	4
1 Verzoek	4
2 Bevoegd gezag	4
3 Uniforme openbare voorbereidingsprocedure	4
OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN	5
1 Wettelijk kader – Wet natuurbescherming	5
2 Het verzoek	6
3 Inhoudelijke beoordeling	6
4 Conclusie	23
Kennisgeving Wet natuurbescherming, Stichting Brabantse Milieufederatie, Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, Z/211501	24

BESCHIKKING

1 Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 13 november 2023 van Stichting Brabantse Milieufederatie een verzoek op grond van de Wet natuurbescherming ontvangen voor de intrekking van de Wet natuurbeschermingsvergunning, zoals verleend op 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964) aan de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

2 Ontwerpbeschikking

Gelet op de bepalingen van de Wet natuurbescherming besluiten wij:

- I. het verzoek van Stichting Brabantse Milieufederatie op grond van de Wet natuurbescherming **af te wijzen** voor het intrekken van de Wet natuurbeschermingsvergunning, zoals verleend op 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964) aan de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Verzoek

Op 13 november 2023 hebben wij van Stichting Brabantse Milieufederatie een verzoek op grond van de Wet natuurbescherming ontvangen voor de intrekking van de Wet natuurbeschermingsvergunning, zoals verleend op 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964) aan de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek. Het verzoek is geregistreerd onder Z/211501.

2 Bevoegd gezag

Omdat de activiteiten waarop het verzoek zich richt, plaatsvinden in de provincie Noord-Brabant zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op het verzoek te beslissen. Bij ons besluit betrekken wij tevens de gevolgen voor Natura 2000-gebieden buiten onze provinciegrens en/of buiten Nederland.

3 Uniforme openbare voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (hierna: UOV) overeenkomstig het bepaalde in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) toegepast. Daartoe is besloten op 22 februari 2022 (dossier Z/165183). Wij hebben besloten de UOV toe te passen aangezien het een verzoek betreft om een vergunning in te trekken. Dit vergt een inhoudelijke (her)beoordeling onzerzijds van de effecten. De Wnb bevat geen beslistermijn voor intrekkingverzoeken. Daarom gelden de regels van de Awb. Nu het verzoek tot intrekking is gelegen in door de indiener aangeduide negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden, is een inhoudelijke herbeoordeling van de effecten geboden. Het Verdrag van Aarhus verplicht in dat geval tot inspraak. Dit betekent dat de UOV van afdeling 3.4 van de Awb moet worden toegepast op de voorbereiding van het te nemen besluit. Op grond van artikel 3:18 van de Awb geldt daarvoor een beslistermijn van zes maanden.

OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN

1 Wettelijk kader – Wet natuurbescherming

Artikel 2.7 van de Wnb heeft betrekking op de vergunningplicht in verband met Natura 2000-gebieden (habitat- en vogelrichtlijngebieden). Op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren die, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.

Op 20 januari 2021 heeft de Afdeling een aantal uitspraken gedaan¹. De Afdeling verwijst in de uitspraak 201907146/1/R2 naar de per 1 januari 2020 gewijzigde vergunningplicht. Deze wijziging houdt in dat er geen vergunningplicht meer geldt voor een wijziging van het project op basis van intern salderen waarbij er geen significante gevolgen zijn voor Natura 2000-gebieden. Als gevolg hiervan kunnen er geen vergunningen in het kader van de Wnb verleend worden voor projecten die gebaseerd zijn op intern salderen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen op grond waarvan een vergunning kan worden ingetrokken of gewijzigd. De vergunning kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de vergunninghouder zich niet houdt aan de vergunning.

Op grond van artikel 2.2, tweede lid, van de Wnb dragen GS er zorg voor dat in hun provincie passende maatregelen als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn worden getroffen die nodig zijn voor Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor de onderscheiden gebieden.

Op grond van artikel 2.4, eerste lid, van de Wnb kunnen GS, indien dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, een verplichting op leggen aan degene die een handeling verricht of het voornemen daartoe heeft.

Inwerkingtreding Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met deze wet voegt de overheid de regels voor de fysieke leefomgeving samen. De Wnb is opgegaan in de Omgevingswet, met de Aanvullingswet natuur en het Aanvullingsbesluit natuur.

Met het ingaan van de Omgevingswet veranderen onder meer de benamingen van wetsinstrumenten. Zo is de benaming voor een vergunning op grond van de Wnb (artikel 2.7, tweede lid) gewijzigd naar een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit op grond van de Omgevingswet (artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e).

U kunt meer lezen over gebiedsbescherming onder de Omgevingswet op de volgende website <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/activiteiten-natuur/natura-2000-activiteit/>.

Overgangsrecht Omgevingswet

Voor dit verzoek is overgangsrecht van toepassing. Dit betekent dat het oude recht van toepassing is voor dit verzoek tot het besluit onherroepelijk is. De reden hiervoor is dat het verzoek is ingediend vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024). Dit overgangsrecht staat beschreven in artikel 2.9, eerste lid, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet.

¹ Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 januari 2021, zaaknummer 201907146/1/R2 samen met 201907142/1/R2 en 201907144/1/R2.

2 Het verzoek

Het verzoek ziet op de intrekking van de Wet natuurbeschermingsvergunning van 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964), van de veehouderij aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

Specifiek wordt verzocht om de Wnb-vergunning in te trekken als maatregel ter uitvoering van artikel 6, tweede lid van de Habitatrichtlijn. Dit omdat de vergunning betrekking heeft op het in werking houden van een veehouderij. En de initiatiefnemer voornemens heeft om de veehouderij aan de Prins Hendriklaan 1 te Esbeek om te zetten naar een woonbestemming. Het ontwerpbestemmingsplan voor het project Prins Hendriklaan 1 te Esbeek heeft van 5 oktober 2023 tot en met 15 november 2023 ter inzage gelegen.

De veehouderij voert activiteiten uit die stikstofemissie- en depositie als gevolg hebben. In het verzoek wordt gesteld dat passende maatregelen nodig zijn voor de noodzakelijke daling van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West'. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in het verzoek.

3 Inhoudelijke beoordeling

Voor de locatie Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, is op 12 januari 2016 een vergunning op grond van de Wnb verleend (kenmerk: Z/005196-23964). De vergunning ziet op het houden van 85 melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar (Or-code²: HA1.100, voorheen Rav-code³: A 1.100) en het houden van 60 stuks vrouwelijk jongvee (Or-code²: HA2.100, voorheen Rav-code³: A 3.100), met een emissie van in totaal 1.369,00 kg NH₃/jr. Deze natuurvergunning is onherroepelijk en alle stallen zijn opgericht en in werking.

Het ontwerpbestemmingsplan voor het project Prins Hendriklaan 1 te Esbeek heeft van 5 oktober 2023 tot en met 15 november 2023 ter inzage gelegen. De omschrijving van het plan is: 'De initiatiefnemer is voornemens om het agrarisch bedrijf aan de Prins Hendriklaan 1 te Esbeek om te zetten naar een woonbestemming. Een deel van het op deze locatie aanwezige bouwvlak met de bestemming 'Agrarisch met waarden – 1' wordt daartoe omgezet naar de bestemming 'Wonen'. Deze bestemmingsplan wijziging heeft, zover bekend, tot op heden enkel in de ontwerpfase ter inzage gelegen.

Uit het controlerapport van 26 januari 2024 blijkt dat op 11 januari 2024 een toezichthouder van Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant de veehouderij heeft bezocht. Uit het controlerapport blijkt dat er op het moment van de controle geen dieren werden gehouden op de locatie, maar dat er in stal 1 recentelijk nog dieren zijn gehouden, wat bevestigd is door de vergunninghouder. In verband met vorst, waardoor de watervoorziening voor de dieren niet werkte, zijn de dieren tijdelijk verplaatst naar andere locaties van de vergunninghouder. De dieren worden hierna weer in stal 1 gehuisvest. De stalinrichting is in alle stallen nog aanwezig, waardoor de dieren gehouden kunnen worden. Vergunninghouder geeft bovendien aan dat in de week/weken na Pasen de stal ook weer bevolkt zal worden.

² Stalsysteem weergegeven door code zoals opgenomen in bijlage V van de Omgevingsregeling. De Omgevingsregeling is de ministeriële regeling bij de Omgevingswet

³ Stalsysteem weergegeven door code zoals opgenomen in de Regeling ammoniak en veehouderij, Staatscourant 2023, nr. 5459 (8 maart 2023), in werking getreden op 9 maart 2023 en 1 april 2023.

Verder wordt in het controle rapport aangegeven dat volgens de vergunninghouder de stallen 1 en 2 worden gesloopt nadat de bestemmingsplanwijziging onherroepelijk is. Stal 3 is in het ontwerpbestemmingsplan herbestemd naar wonen en wordt verbouwd tot woonhuis en is daarna niet meer geschikt voor het houden van vee. Het huisvesten van de dieren is eindig, maar het moment van eindigheid is bij de vergunninghouder nog niet bekend. Tot dat moment blijft de vergunninghouder de stallen en bijbehorende bouwwerken en activiteiten gebruiken. Ook geeft de vergunninghouder, naar aanleiding van dit intrekkingverzoek, aan dat de stikstofruimte van de Wnb-vergunning daarna nog via intern salderen noodzakelijk is op de locatie zelf, voor het slopen en bouwen. En de vergunninghouder heeft aangegeven dat na het slopen en bouwen (een deel van) de stikstof mogelijk via extern salderen zal worden verplaatst. Daartoe zal vergunninghouder te zijner tijd zelf een verzoek tot intrekking doen. Verder blijkt uit het controlerapport dat er geen sprake is van overtreding van de Wnb en dat er geen reden is om de Wnbvergunning in te trekken.

Artikel 5.4 eerste en tweede lid, van de Wnb

Vooropgesteld dient te worden dat het instrument van intrekken van vergunningen niet is bedoeld als een mogelijkheid om opnieuw een integrale herbeoordeling van alle reeds verleende natuurvergunningen uit te voeren. Zoals de Afdeling al eerder bepaalde, dient het gebruik van de discretionaire bevoegdheid te geschieden na afweging van de betrokken belangen. Tot die belangen behoort in het licht van de formele rechtskracht van het besluit tot vergunningverlening mede het belang van de rechtszekerheid voor de vergunninghouder. Relevant is dat de intrekkinggronden in artikel 5.4, eerste lid, van de Wnb in samenhang moeten worden gezien met artikel 5.4, tweede lid van de Wnb. In de Logtsebaan-uitspraak overweegt de Afdeling in rechtsoverweging 6.5 dat wanneer de intrekkinggrond uit het eerste lid van toepassing is, het bevoegd gezag tevens moet beoordelen of de intrekking of wijziging van de vergunning nodig is om verslechtingen of significante verstoringen te voorkomen. Artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb kan dus de beleidsruimte die artikel 5.4, eerste lid, van de Wnb biedt, inperken (zie hierna meer uitgebreid artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb).

Uit het tweede lid van artikel 5.4 van de Wnb volgt dat een natuurvergunning in elk geval *moet* worden ingetrokken, indien dat nodig is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl). Dit is het geval indien intrekking of wijziging van een vergunning nodig is om verslechtingen of significante verstoringen in Natura 2000-gebieden te voorkomen.

Voor wat betreft artikel 5.4, eerste lid, van de Wnb, is in het verzoek geen motivering aangereikt waarom deze van toepassing zouden kunnen zijn. Wij zien dan ook geen reden om op basis van artikel 5.4, eerste lid, van de Wnb tot intrekking van de verleende vergunning over te gaan.

In artikel 5.4, tweede lid van de Wnb, ligt besloten dat een grond voor intrekking of wijziging van een natuurvergunning aanwezig is als een verslechting of significante verstoring van natuurwaarden in een Natura 2000-gebied dreigt en de activiteit waarvoor de natuurvergunning is verleend effecten heeft op die natuurwaarden. Anders dan bij het eerste lid, hebben GS bij toepassing van het tweede lid geen ruimte voor een belangenafweging. Uit de Logtsebaan-uitspraak van 20 januari 2021 volgt dat GS bij toepassing van dit artikel wel beoordelingsruimte hebben bij de keuze van de maatregelen die passend zijn om verslechtingen of verstoringen met significante gevolgen voor de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied te voorkomen. Het intrekken of wijzigen van een natuurvergunning is in het licht daarvan niet altijd een passende maatregel die moet worden getroffen. De locatie Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, beschikt over een vergunning op grond van de Wnb. Deze natuurvergunning van 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964) is verleend op basis van intern salderen. Het project is vergund omdat er sprake is van een gelijkblijvende stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie. Indien een wijziging of uitbreiding niet leidt

tot een toename van stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie, is uitgesloten dat de wijziging significante gevolgen heeft. In die situatie geldt geen vergunningplicht meer. De Afdeling verwijst in de uitspraak van 20 januari 2021¹ naar de per 1 januari 2020 gewijzigde vergunningplicht. Aangezien onder het huidige recht voor projecten die met intern salderen tot stand komen geen vergunningplicht (meer) geldt, kan een intrekking van de vergunning echter niet als passende maatregel worden geduid. De reden hiervoor is dat met de intrekking van een vergunning voor een activiteit die niet langer vergunningplichtig is, niet kan worden bewerkstelligd dat de activiteit wordt beëindigd. Ook zonder de natuurvergunning kan de activiteit immers blijven plaatsvinden zo lang deze niet leidt tot een toename van stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie. Omdat de intrekking niet als passende maatregel gekwalificeerd kan worden, is de intrekkingsgrond van artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb reeds om die reden niet aan de orde en moet het verzoek in zoverre afgewezen worden.

Artikel 6, tweede lid van de Habitatrichtlijn

Uit artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn volgt dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de Natura 2000-gebieden niet mag verslechteren. Dit betekent dat behoud duurzaam geborgd moet worden. De provincie geeft dan ook invulling aan deze verplichting.

Op grond van artikel 2.4, eerste lid van de Wnb leggen GS 'als dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen' aan degene die een handeling verricht of daartoe het voornemen heeft, een verplichting op om (1) informatie over de handeling te verstrekken; (2) de nodige preventieve of herstelmaatregelen te treffen; (3) de handeling volgens daarbij gegeven voorschriften uit te voeren, of (4) de handeling niet uit te voeren of te staken.

Deze bepaling wordt beschouwd als een invulling van de verplichtingen voor GS om instandhoudings- en passende maatregelen te treffen (volgend uit artikel 2.2 van de Wnb). In de wijze waarop GS invulling geven aan de verplichting om, op grond van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl), door het treffen van passende maatregelen, een verslechtering van Natura 2000-gebieden te voorkomen, bestaat voorts keuzevrijheid. Het opleggen van een verplichting is in het licht van die keuzevrijheid niet altijd een passende maatregel die moet worden getroffen.

Wij wijzen hierbij op dat de (positieve) effecten van de maatregelen niet vast hoeven te staan en dat het niet noodzakelijk is dat concreet wordt aangegeven welke maatregelen tot dezelfde reductie van stikstofdepositie leiden als de intrekking van een natuurvergunning (zie de uitspraak van de Afdeling met kenmerk ECLI:NL:RVS:2021:71, rechtsoverwegingen 7.2, 7.3 en 13 - 14.8). Daarbij is het ook niet nodig dat ten aanzien van elk (stikstofgevoelig) Natura 2000-gebied op hexagoon niveau ecologisch wordt beoordeeld tot welk niveau de depositie uiteindelijk moet worden teruggebracht. De verplichting om een pakket van passende maatregelen inzichtelijk te maken is immers iets anders dan het per gebied uitvoeren van een passende beoordeling voor een concreet project. Zie in dit kader bijvoorbeeld ook de uitspraak van de rechtbank Gelderland van 22 oktober 2021 (kenmerk: ECLI:NL:RBGEL:2021:5684, rechtsoverwegingen 10 – 10.2).

Zoals ook door de indiener wordt onderbouwd, wordt de kritische depositiewaarde van de habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' in hoge mate overschreden. De maximale depositie van de veehouderij is 1,96 mol N/ha/jr op het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' (gebaseerd op AERIUS Calculator 2023). GS ontkennen niet dat het project een bijdrage levert aan de verslechtering van de Natura 2000-gebieden, echter ontstaat daardoor niet de verplichting om de vergunning in te trekken. Met het intrekken van de vergunning zou niet meer dan een marginale stikstofwinst worden bereikt. Die verplichting is er wel indien een dergelijke intrekking de enige passende maatregel zou zijn om te voorkomen dat de uitvoering van dat project resulteert in

een verslechtering die een significant effect kan hebben. Dat is met het intrekken van de natuurvergunning van de veehouderij aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek niet het geval. Dit betreft dus niet de passende maatregel die genomen zou moeten worden in het kader van artikel 6, tweede lid, van de Hrl.

Voort is, gelet op de beoordelingsruimte die wij hebben ten aanzien van de te treffen passende maatregelen, besloten om de natuurvergunning niet in te trekken. In de provincie wordt een pakket van andere passende maatregelen ter reductie van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden getroffen waardoor het niet noodzakelijk is om de natuurvergunning aan de Prins Hendriklaan 1 te Esbeek in te trekken als passende maatregel. Wij lichten dat hierna verder toe.

Wet stikstofreductie en natuurverbetering, Contournota Programma stikstofreductie en natuurverbetering en (ontwerp)Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering

Allereerst wordt gewezen op de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (hierna: Wsn). In 2019 heeft het kabinet aangekondigd aan een solide structurele aanpak voor de stikstofproblematiek te werken. De kern van deze aanpak is om te werken aan herstel en versterking van de natuur en het terugdringen van de stikstofuitstoot. Dit voornemen heeft geresulteerd in de Wsn. De Wsn is verder uitgewerkt in het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering. Op basis van de Wsn gelden drie resultaatsverplichtingen voor de stikstofreductie.

De verplichting is (vooralsnog) als volgt: in 2025 moet minimaal 40 procent van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 10-15%). In 2030 moet minimaal de helft van de Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben bereikt (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 26%) en in 2035 moet dat minimaal 74 procent zijn (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 50%). Deze waarden zijn verankerd in artikel 1.12a van de Wnb, thans artikel 2.15a van de Omgevingswet (hierna: Ow). De Wsn geeft verder de opdracht voor het vaststellen van een programma voor stikstofreductie en natuurverbetering met bron- en natuurmaatregelen. Daarnaast moet periodiek monitoring en bijsturing plaatsvinden.

In dat kader is onderzocht dat in 2030 een gemiddelde depositiereductie van 255 mol N/ha/jr nodig is om de omgevingswaarde te behalen. Een aanzienlijk deel hiervan, circa 120 mol N/ha/jr, wordt in 2030 bereikt als gevolg van vaststaand en voorgenomen beleid, het zogeheten autonome pad. Ook dragen de maatregelen uit het Klimaatakkoord voor circa 25 mol N/ha/jr bij aan de realisatie van de omgevingswaarde. De resterende opgave in aanvulling op het autonome pad bedraagt circa 110 mol N/ha/jr voor 2030. De potentiële stikstofreductie van het vastgesteld pakket maatregelen valt binnen een bandbreedte van 103 tot 180 mol/ha/jr in 2030, waarmee naar verwachting de omgevingswaarde voor 2030 wordt behaald.

In juli 2021 is in het kader van de uit de Wsn volgende verplichting om een programma voor stikstofreductie en natuurverbetering vast te stellen de Contourennota Programma stikstofreductie en Natuurverbetering (hierna: de Contourennota) vastgesteld. In de Contourennota zijn de contouren van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering beschreven. Voor het bereiken van de voor 2030 gestelde omgevingswaarde is een pakket met bronmaatregelen vastgesteld. Deze bronmaatregelen zijn vastgelegd in de Contourennota. Paragraaf 4 van de Contourennota bevat een beschrijving van de bronmaatregelen. In paragraaf 4.1 van de Contourennota zijn deze bronmaatregelen verder uitgewerkt. Per maatregel is de status en het verwachte stikstofreducerende effect daarvan bepaald. De voorspelling is dat het totale maatregelenpakket leidt tot een reductie van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden van 103 tot 180 mol N/ha/jr in 2030.

Op 19 december 2022 is het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering gepubliceerd (hierna: 'programma'). Hierin zijn de contouren uit de Contourennota (nader) uitgewerkt. De kern van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is om de natuur te verbeteren. Hierbij staan twee doelen centraal:

- het verminderen van de stikstofdepositie in stikstofgevoelige natuurgebieden en daarmee te voldoen aan de wettelijke omgevingswaarden in de Ow (artikel 2.15a); en
- de natuur verbeteren door de instandhoudingsdoelstellingen in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden te halen.

Het programma bevat maatregelen die de stikstofdepositie bij de bron aanpakken en maatregelen die de natuur herstellen. Ook de monitoring en eventuele bijsturing van de maatregelen zijn onderdeel van het programma. Vanaf juni 2023 zal het programma worden geactualiseerd. Dit gebeurt aan de hand van de dan beschikbare gebiedsplannen, natuuranalyses, monitoringsgegevens en de uitwerking van het coalitieakkoord.

Naast stikstofreducerende maatregelen worden er in het kader van het programma verder ook natuurverbeteringsmaatregelen getroffen. Daarbij geldt dat het terugdringen van de stikstofdepositie van groot belang is, maar op zichzelf niet voldoende. De reductie van stikstofdepositie leidt op zichzelf niet per definitie tot herstel van de natuur. Daarvoor zijn ook natuurherstelmaatregelen nodig. In paragraaf 5 van het programma worden de maatregelen voor natuurverbetering mede onder verwijzing naar het Uitvoeringsprogramma Natuur beschreven en toegelicht. Te denken valt aan bijvoorbeeld hydrologische maatregelen. Zie hiervoor ook de besluittekst onder het kopje 'Beheersmaatregelen/natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen' in deze paragraaf.

De vereiste periodieke monitoring en bijsturing van het programma en de daarin opgenomen maatregelen zijn uitgewerkt in paragraaf 8 en 9 van het programma. De monitorings- en bijsturingssystematiek is een essentieel onderdeel van het programma en is op hoofdlijnen op wetsniveau geregeld. Op verzoek van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: LNV) voert een consortium van het Planbureau voor de Leefomgeving (hierna: PBL), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM) en Wageningen University & Research (hierna: WUR) periodiek een evaluatie uit van het beleidsprogramma bij de Wsn. Het consortium brengt vier verschillende rapportages uit met ieder een eigen verschijningsfrequentie. Het gaat hierbij om monitoring en evaluatie over zowel gerealiseerde als verwachte (beleids)ontwikkelingen:

- De eerste reeks rapporten van het consortium beschrijft de ontwikkeling van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Deze rapporten verschijnen jaarlijks;
- De tweede reeks rapporten beschrijft de voortgang en effecten van stikstofreductie- en natuurherstelmaatregelen van het PSN. Deze rapporten verschijnen om de twee jaar, voor het eerst eind 2023;
- De derde reeks rapporten evalueert sociaaleconomische effecten en doeltreffendheid en doelmatigheid van het PSN. Ook deze rapporten verschijnen tweejaarlijks;
- Ten slotte beschrijft de vierde reeks rapporten de landelijke staat van instandhouding en doelbereik in Natura 2000-gebieden, en het doelbereik op gebiedsniveau. Deze rapporten verschijnen om de zes jaar.

Op 28 februari 2024 is het eerste syntheserapport verschenen.⁴ Het syntheserapport 'Monitoring en Evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering' is een eerste tussenevaluatie van de voortgang van dit beleid. In dit rapport wordt geconstateerd dat de stikstof- en natuurmaatregelen die het kabinet-Rutte IV sinds 2021 heeft ingezet, positief bijdragen aan de toekomstige kwaliteit van de natuur. Verder daalt naar verwachting de gemiddelde overschrijding van de kritische depositiewaarden met een derde tot 2030, maar liggen de wettelijke stikstofdoelen ver buiten bereik. De recente maatregelen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) en de uiteindelijke opbrengst van de lopende Aanpak piekbelasting zijn in deze prognoses niet meegerekend. Voor de natuurherstelmaatregelen die sinds 2021 zijn genomen geldt dat de voortgang en effecten niet bekend zijn. Daarvoor zijn onvoldoende gegevens beschikbaar. De evaluatierapportages van het PBL gaan uit van de wettelijke doelen die gerelateerd zijn aan de kritische depositiewaarde. De (demissionair) minister voor Natuur en Stikstof heeft in een brief aan de Eerste en Tweede Kamer laten weten dat de rapportages bevestigen dat het hard nodig is om het beleid dat het kabinet in gang heeft gezet voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren. Zo wil het kabinet het budget voor de Aanpak piekbelasting ophogen met € 1,45 miljard, en wordt het NPLG samen met de provincies verder ingevuld om de doelen voor natuur, water en klimaat te halen. Voor concrete maatregelen van de provincies om de natuur te herstellen, de waterkwaliteit te verbeteren en de agrarische sector verder te verduurzamen, wil het kabinet in totaal € 1,28 miljard uittrekken.⁵

Tot slot wordt opgemerkt dat provincies op grond van de Wsn gebiedsplannen moeten opstellen voor de gebiedsgerichte uitwerking van de landelijke omgevingswaarde en het programma stikstofreductie en natuurverbetering (zie ook artikel 1.12fa van de Wnb, thans artikel 3.9 van de Ow). In paragraaf 11 van het programma worden handvatten en kaders gegeven voor uitwerking van maatregelen in de gebiedsplannen. Ook worden er in het kader van het programma stikstofreductie en natuurverbetering voor ieder Natura 2000-gebied natuurdoelanalyses opgesteld. Met de natuurdoelanalyses wordt voorafgaand aan de vaststelling het programma beoordeeld of de in het programma opgenomen maatregelen in samenhang met andere maatregelen leiden tot het realiseren van (de condities voor) instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige habitattypen en soorten voor het betreffende Natura 2000-gebied en of aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 7 van het programma. De (resultaten van de) natuurdoelanalyses werken door in de gebiedsplannen. In de natuurdoelanalyses wordt het programma AERIUS Monitor als bron gebruikt. Verder kunnen de natuurdoelanalyses gebruikt worden bij het actualiseren van Natura 2000-beheerplannen. De natuurdoelanalyses zijn in februari 2023 afgerond. De provincie Noord-Brabant heeft de natuurdoelanalyses op 1 maart 2023 voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit. Deze heeft de kwaliteit van een aantal analyses inmiddels getoetst. Na advisering door de Ecologische Autoriteit vindt waar nodig aanpassing plaats.

Bijvoorbeeld voor het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' is op 25 september 2023 door de Ecologische Autoriteit een advies uitgebracht over de natuurdoelanalyse van het gebied. De natuurdoelanalyse is een omvangrijk rapport dat veel informatie over het gebied uit verschillende onderzoeken samenvat. De Ecologische Autoriteit kan zich vinden in de conclusies uit de natuurdoelanalyse dat verdere verslechtering van Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' niet is uitgesloten en dat de doelen met alleen het huidige beheer niet kunnen worden gehaald. Het is onontkoombaar om het huidige intensieve beheer voort te zetten, zolang het herstel van het systeem nog niet gerealiseerd is. De Ecologische Autoriteit deelt de conclusie uit de natuurdoelanalyse dat te grote toestroom van nutriënten, met name door stikstofdepositie, leidend

⁴ Rapport van het PBL van 28 februari 2024, zie de volgende link: [Monitoring en Evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering: syntheserapport | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#)

⁵ Nieuwsbericht van de Rijksoverheid van 23 januari 2024, zie de volgende link: [Kabinet en provincies investeren in gebiedsgerichte oplossingen en de aanpak piekbelasting | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

tot vermessing en verzuring, en te weinig, kwalitatief goed, (kwel)water de grootste knelpunten (drukfactoren) zijn. Kwaliteitsverbetering of uitbreiding van de beschermde natuur zijn op dit moment niet binnen bereik. De Ecologische Autoriteit ziet dat de effecten van de verschillende drukfactoren optellen. Met aanvullende maatregelen om dit te verbeteren, ook buiten de begrenzing van het gebied zelf, kunnen de doelen mogelijk wél worden gehaald. Juist deze maatregelen dragen het meeste bij aan herstel van het systeem en zijn daarmee het meest urgent.

Stop op vergunningverlening Wet natuurbescherming

De resultaten van de natuurdoelanalyses voor 15 Noord-Brabantse Natura 2000-gebieden laten een verslechterd beeld van de natuur zien. Het gevolg van deze geconstateerde verslechtering is dat de vergunningverlening voor aanvragen met stikstofeffecten op Natura 2000-gebieden voorlopig stil ligt. totdat de benodigde aanvullende maatregelen zijn geborgd en de effecten ervan voldoende zeker zijn. Voor projecten op het gebied van infrastructuur, landbouw, industrie, woningbouw, maar ook voor projecten om te verduurzamen kan, in elk geval tijdelijk, geen vergunningverlening plaatsvinden. Daarnaast kan dit moment niet uitgesloten worden dat de ruimte die ingezet wordt bij extern salderen of vanuit een depositiebank niet al nodig is om de natuur te herstellen ('additionaliteitsvereiste'). GS kunnen geen vergunningen verlenen tot er voldoende maatregelen waar de effecten voldoende zeker van zijn, geborgd zijn. Dit is een juridische eis.⁶

Het stopzetten van de vergunningverlening wordt niet als passende maatregel zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Hrl gezien, maar deze constatering van GS heeft wel tot gevolg dat geen activiteiten worden vergund die een verslechtering van Natura 2000-gebieden tot gevolg kunnen hebben.

Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof en Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant

Verder wordt gewezen op de op 15 december 2020 door GS vastgestelde Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (hierna: 'BOS'). Hierin hebben GS, op basis van verschillende beleidsdocumenten en regelingen, diverse (bron)maatregelen ter reductie van de stikstofemissie en –depositie inzichtelijk gemaakt. De BOS geeft een overzicht van bronmaatregelen op landelijk niveau en bevat aanvullende maatregelen die wij inzetten om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen. Daarbij wordt aangesloten bij de Rijksdoelstellingen om in 2030 minimaal de helft van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden onder de KDW te brengen, zoals ook is verankerd in artikel 2.15a van de Ow. Daarmee sluit de provincie één-op-één aan bij de huidige wet- en regelgeving.

Paragraaf 3.2 van de BOS bevat een overzicht van deze bronmaatregelen. De bronmaatregelen zijn onderverdeeld per sector en betreffen maatregelen in de landbouw, de mobiliteit, huishoudens, industrie en energie, de bouw (en de handel, diensten en overheid) en maatregelen ter bevordering van depositiedaling van stikstof uit het buitenland.

Verder zijn de (verwachte) effecten van de maatregelen in beeld gebracht. Daarvoor zijn de maatregelen gecategoriseerd in drie categorieën: +, ++ en +++. De betekenis van deze categorisering is als volgt:

- +: een depositiereductie van 0 – 5 mol/ha/jr;
- ++: een depositiereductie van 5-25 mol/ha/jr;
- +++: een depositiereductie van meer dan 25 mol/ha/jr.

⁶ Persbericht van de provincie Noord-Brabant d.d. 1 maart 2023 'Analyses bevestigen slechte staat natuur Brabant', zie de volgende link: [Analyses bevestigen slechte staat natuur Brabant - Provincie Noord-Brabant](#)

De verwachte effecten van de maatregelen zijn per maatregel aangegeven in paragraaf 3.2.2 van de BOS. Daarnaast bevat bijlage A bij de BOS een overzicht van alle stikstofreductiemaatregelen waarbij een verwachting is gegeven van de effecten daarvan. Bijlage A bij de BOS bevat 44 maatregelen, waarvan ongeveer 22 provinciale maatregelen. In bijlage B bij de BOS zijn tot slot alle maatregelen nader toegelicht en is aangegeven wanneer het verwachte effect optreedt. Voor (een toelichting op) de maatregelen, de planning voor de uitvoering daarvan en de verwachte effecten wordt verwezen naar de BOS. Voorbeelden van (belangrijke) passende maatregelen uit de BOS zijn het stimuleren van extensivering en het bevorderen van duurzame mobiliteitskeuzes en de opkoop van agrarische bedrijven (daaronder begrepen de piekbelasters) en de stalmaatregelen uit de Omgevingsverordening Noord-Brabant (hierna: Verordening). In deze Verordening en voorgangers hiervan staan sinds 2010 verregaande eisen die worden gesteld aan veehouderijen. Beknopt betekent dit dat bij het realiseren van een nieuwe stal of installeren van een nieuw stalsysteem, deze op dierplaatsniveau moet voldoen aan de eisen van bijlage 2 'Technische eisen huisvestingssystemen' van de Verordening. De Verordening heeft als doel een borging van een blijvende daling van de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden. Op 20 december 2022 heeft de provincie Noord-Brabant pas op de plaats gemaakt voor de vergunningverlening van aanvragen met emissiearme stalsystemen. Echter, de Verordening houdt onder meer in dat veehouders verouderde stallen die nog niet voldoen vóór 1 juli 2024 moeten aanpassen. Voor melkrundvee- en kalverhouderijen geldt als datum 1 januari 2026. Het is ook mogelijk om aan de eisen te voldoen door minder dieren te houden. Een belangrijke voorwaarde is dat met het houden van minder dieren eenzelfde ammoniakreductie wordt behaald die ook behaald zou worden met de aanpassing van stalsystemen. Overigens is sinds 22 december 2023 vergunningverlening voor projecten met luchtwassystemen weer mogelijk.⁷ De provincie Noord-Brabant heeft een handreiking voor het opstellen van een passende beoordeling gepubliceerd die geschikt is voor veehouders die luchtwassystemen willen gebruiken om stikstofuitstoot te verminderen. De datum die in de Verordening geldt ten aanzien van het toepassen van luchtwassystemen draagt sterk bij aan het verminderen van de stikstofuitstoot.

Voor een samenvatting van de aanpak van de aanpak stikstof in de provincie Noord-Brabant wordt gewezen het document 'Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant'. Hierin wordt samenvattend ingegaan op zowel het aanpak van het Rijk (paragraaf 3) als op de provinciale BOS (paragraaf 4), waarbij zowel de getroffen of te treffen maatregelen ter reductie van de stikstofdepositie worden besproken (in het kader van het 'Tandwiel stikstof: Maatregelen voor minder stikstofuitstoot'), als de getroffen of te treffen maatregelen voor het sterker maken van de natuur (herstel- en verbetermaatregelen (in het kader 'Tandwiel natuur: Sterker maken van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden'). Laatstgenoemde herstel- en verbetermaatregelen worden nader toegelicht onder het kopje 'Beheersmaatregelen/ natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen' in deze paragraaf.

De BOS wordt parallel aan het opstellen van het Brabants Programma Landelijk gebied (hierna: BPLG) geactualiseerd tot BOS 2.0. De noodzaak tot actualisatie komt onder meer voort uit de looptijd van de huidige BOS tot 2023. Ook hebben er sinds de vaststelling van de huidige BOS in 2020 meerdere ontwikkelingen plaatsgevonden, zoals de bekendmaking van de landelijke indicatieve restopgaven voor de sectoren industrie/energie en mobiliteit en ontwikkelingen rond de Interim omgevingsverordening, die het noodzakelijk maken om te bezien of de huidige stikstofaanpak nog voldoende is om de doelstellingen op het gebied van stikstofreductie te realiseren. Ook de urgentie tot concretisering is hierbij van belang, daarom wordt voor de actualisatie ook meer ingezet op effectieve en concreet geborgde maatregelen. Het streven is naar een vaststelling van de BOS 2.0 medio 2024. Aanpassingen in de actualisatie van de BOS zullen indien van toepassing ook opgenomen worden in het BPLG. Overigens heeft de provincie Noord-Brabant op 6 juli 2023 een

⁷ Persbericht van de provincie Noord-Brabant van 22 december 2023: [Hulpmiddel voor veehouders om vergunning aan te vragen - Provincie Noord-Brabant](#)

eerste pakket voor het BPLG aan het Rijk aangeboden. Het bevat de Houtskoolschets landelijk gebied én een pakket 'no regret-maatregelen' waar de provincie op korte termijn mee aan de slag wil.⁸ De Houtskoolschets BPLG is in samenwerking met natuur-, water- en landbouwpartners tot stand gekomen. Het schetst een gecombineerde aanpak van natuur-, stikstof-, water- en klimaatdoelen én de transitie van de landbouw in Brabant. Het pakket dat is ingediend betreft effectieve maatregelen om de doelen van het NPLG te bereiken. Bovendien zijn het maatregelen waar vrijwel direct na toekenning van rijksbijdragen uit het (nationale) Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur mee kan worden gestart.

Tot slot wordt opgemerkt dat vanuit de gebiedsanalyses die zijn opgesteld in 2017 en eerdaags geüpdatet zullen worden zoals hierboven beschreven, de provincie Noord-Brabant bezig is met een pakket aan maatregelen op de Natura 2000-gebieden. De provincie Noord-Brabant is bovendien bezig met de voorbereiding van een gebiedsgerichte aanpak (inhoudende bron- en herstelmaatregelen) om de stikstofdepositie te reduceren. In dat kader wordt onder meer de effectiviteit van de getroffen en te treffen (passende) maatregelen nader beoordeeld en geactualiseerd. Waarbij dan ook concreet wordt getoetst aan de te bereiken omgevingswaarde in 2030 zoals verankerd in artikel 2.15a van de Ow (waarbij in de BOS wordt aangesloten). Wanneer de resultaten daartoe nopen zullen de maatregelen aangevuld en/of aangescherpt worden. Die aanpak is vooralsnog de meest aangewezen weg om stikstofreductie te bewerkstelligen. Dat dit tijd vergt om op te stellen zal een ieder kunnen beamen. Verschillende disciplines op rijks- en provinciaal niveau zijn bezig om deze aanpak vorm te geven. De gebiedsgerichte aanpak groen blauw bestaat in basis uit vijf fasen, voorafgegaan door een gedegen voorbereiding. De gebiedsgerichte aanpak van het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' bevindt zich nu in de visievormingsfase. Binnen deze passende maatregelen past een willekeurige intrekking niet en voorts levert zo'n individuele intrekking ook niet de ruimte op die nodig is om structureel tot een verbetering van het Natura 2000-gebied te kunnen komen.

Beheersmaatregelen/natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen

Naast de stikstofreducerende maatregelen wordt ook gewezen op beheersmaatregelen en (andere) natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen die in de Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant (zullen) worden genomen.

De komende jaren wordt gewerkt aan een gebiedsgerichte aanpak in de verschillende Natura 2000-gebieden om middelen zo gericht mogelijk in te kunnen zetten ten behoeve van de natuurdoelen van de gebieden. Het gaat daarbij (onder meer) om fysieke maatregelen in Natura 2000-gebieden ter verbetering van de natuurconditie. Daarbij kan worden gedacht aan het verwijderen van stikstofrijke grondlagen en het verhogen van het grondwaterpeil teneinde achteruitgang te voorkomen/tegen te gaan. Dit is relevant omdat dergelijke (fysieke) maatregelen veel invloed kunnen hebben op de staat van bepaalde habitats en daarmee ook op de weerbaarheid tegen stikstofdepositie. Zo kan het verbeteren van de hydrologische situatie door middel van fysieke maatregelen veel invloed hebben op de staat van instandhouding van een gebied. Voor veel habitattypen met een zeer lage kritische depositiewaarde, zoals bijvoorbeeld de zure vennen, is de hydrologische situatie zelfs het kernprobleem.

Daarbij wordt onder meer ook gewezen op paragraaf 4.1 van de Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant. In deze paragraaf wordt ingegaan op maatregelen ten behoeve van het sterker maken van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (in het kader van het tandwiel natuur) en waarom deze maatregelen bijdragen en zelfs essentieel zijn voor de stikstofaanpak. Naast genoemde maatregelen zoals herstel van waterhuishouding en het verwijderen van stikstofrijke grondlagen, is een voorbeeld

⁸ Houtskoolschets BPLG van provincie Noord-Brabant d.d. 14 maart 2023 en Toelichting op de twee no-regret maatregelpakketten BPLG d.d. 4 juli 2023, met documentnummer 5283014

de 'Gebiedsgerichte aanpak groen blauw', zoals beschreven in paragraaf 4.1.3 van de Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant. In Noord-Brabant wordt gewerkt aan realisatie van het natuurnetwerk, schoon en voldoende water, herstel van de natuurlijke condities en een toekomstbestendige landbouw. De gebiedsgerichte aanpak groen-blauw bundelt als het ware al die opgaven per gebied. Uitvoering van lopende projecten loopt hierbij maximaal door. Zie meer uitgebreid ook de website van de groen-blauwe gebiedsgerichte aanpak: <https://ggagroenblauw.nl/overgga/over/default.aspx>.

Dat dergelijke natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen bijdragen aan de stikstofaanpak volgt bovendien ook uit het ontwerpprogramma stikstofreductie en natuurherstel. In paragraaf 5 wordt ingegaan op maatregelen voor natuurverbetering (zoals ook uitgebreid uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Natuur). In paragraaf 5.5 worden generieke en gebiedsgerichte maatregelen voor natuurverbetering besproken. Onder meer wordt genoemd dat een effectieve bescherming van natuur en biodiversiteit in het bijzonder is gebaat bij een aanpak passend bij een specifiek gebied. Daarom wordt er naast generieke maatregelen vooral ingezet op een gebiedsgerichte aanpak met een mix van vijf maatregelen, zo staat er in het ontwerpprogramma. Als gebiedsgerichte maatregelen in het kader van het Uitvoeringsprogramma Natuur worden genoemd:

1. Versnellen verwerving, optimaliseren van inrichting en beheer;
2. Verbetering kwaliteit bestaande natuurgebieden;
3. Inzet op maatregelen in overgangsgebieden, inclusief het verbinden van gebieden;
4. Extra hydrologische maatregelen;
5. Overige kwaliteitsmaatregelen bovenop Natuurpact.

Een uitgebreide toelichting op de (generieke en) gebiedsgerichte maatregelen is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Natuur. Daarnaast wijzen wij erop dat de natuurdoelanalyses zelf ook een set aan maatregelen bevatten. Deze resultaten komen voort uit een onderzoek dat op habitatniveau is uitgevoerd, de natuurdoelanalyses zijn namelijk inhoudelijke, ecologische analyses en rapportages. De resultaten zijn vervolgens benut voor de uitwerking van de maatregelen in de gebiedsplannen en de uitwerking van de tweede fase van het Uitvoeringsprogramma natuur.

Maatregelen in Kempenland-West

Ondanks dat het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' nog in de visievormingsfase zit, worden momenteel al maatregelen uitgevoerd in het gebied. Het gebied is aangewezen voor 13 habitattypen en twee habitatrichtlijnsoorten. Vochtige alluviale bossen (H91E0C) en hoogveenbossen (H91D0) zijn prioritaire habitattypen. De natuurdoelanalyse noemt de volgende knelpunten in dit Natura 2000-gebied: verdroging, teveel neerslag van stikstof met als gevolg eutrofiëring en verzuring, slechte waterkwaliteit, versnippering en te weinig verbindingen met andere gebieden, invasieve exoten en teveel recreatie.

De twee habitatrichtlijnsoorten in Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' zijn de kleine modderkruiper (H1149) en de drijvende waterweegbree (H1831). Voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor de kleine modderkruiper geldt verdroging als knelpunt. Specifiek betekent dit de versnippering en droogval van beken. Voor het behalen van de instandhoudingsdoelen van de drijvende waterweegbree zijn feitelijk geen knelpunten, wel zijn er bepaalde drukfactoren zoals bijvoorbeeld de concurrentie met invasieve exoten zoals watercrassula. Waterschap De Dommel is momenteel de uitvoerder voor het beekherstelproject Reusel-De Mierden. De uitvoering is gestart in de zomer van 2022. Het project draagt bij aan de hydrologie, het verbeteren van de bodemchemie en de standplaatscondities. Eerder is er door waterschap De Dommel, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant, Brabant Landschap en de gemeente Hilvarenbeek een project gerealiseerd (september 2021-juni 2022) waarbij de Reusel en haar omgeving opnieuw is ingericht. Het gaat om het gebied vanaf Moleneind (noordelijk van natuurgebied De Utrecht) tot aan de Hooghuisweg bij Diessen. Daar waar er voldoende ruimte

beschikbaar was, meandert de Reusel weer door het landschap. Stuwten zijn verwijderd of zijn voorzien van een speciale vislift, zodat de vissen een groter leefgebied hebben. De beek kan nu weer meebewegen met het veranderende klimaat. Zodat tijdens perioden met veel regen of veel droogte, de schade voor natuur minder wordt. Zo is er op verschillende locaties de bovenste voedselrijke bodemlaag afgegraven. Door het afgraven wordt het geheel schraler en komt het lager te liggen zodat het natter wordt. Hierdoor kan vochtig hooiland zich hier ontwikkelen. Er zijn ook vier poelen gegraven in het projectgebied. Poelen zijn belangrijke stapstenen in de natuur, ze bevorderen de biodiversiteit. Op meerdere plekken langs de Reusel is ook de Aziatische duizendknoop (invasieve exoot) gesaneerd. Dit is nodig om verdere verspreiding langs de beek en natuur te voorkomen (voor meer informatie, zie de volgende link [Beekherstel Reusel Baarschot-Diessen | Waterschap De Dommel](#)).

Het beekherstel van de Reusel is onder andere vanwege de huidige negatieve effecten op de benedenstrooms gelegen stikstofgevoelige vochtige alluviale bossen (H91E0C) opgenomen in de eerste beheerplanperiode. Daarnaast draagt het beekherstel bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de kleine modderkruiper (H1149) en de drijvende waterweegbree (H1831) en door de uitbreiding van het wateroppervlakte en verbetering van de kwaliteit aan het habitatype beken en rivieren met waterplanten (H3260A).

Zoals hierboven genoemd is het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C) aangewezen als prioritair. Dit habitatype omvat bossen die groeien op beek- of rivierafzettingen (van het zogenoemde alluvium of alluviaal) en die direct of indirect onder invloed staan van beek- of rivierwater. De verschijningsvorm loopt sterk uiteen. Ze kunnen zeer soortenrijk zijn en zeldzame typische soorten bevatten. Langs de Reusel is op een aantal plaatsen beekbegeleidend loofbos aanwezig, stroomafwaarts van de Dunse Dijk betreft het een droger subtype, stroomopwaarts is het bos zeer nat. Uit onderzoek is gebleken dat de bossen de laatste decennia natter zijn geworden. Oppervlakte van de beekbegeleidende bossen staan onder druk. De oppervlakte bedraagt 57,7 hectare. De geconstateerde trend in zowel oppervlakte als kwaliteit is negatief. Dit hangt voor wat betreft kwaliteit onder meer samen met de aanwezigheid van invasieve exoten en de recreatiedruk. Voor de aanpak van invasieve exoten is in 2020 door de provincie Noord-Brabant een plan van aanpak vastgesteld.⁹ Dat plan beschrijft de aanpak van invasieve exoten binnen de provincie tot en met 2027. Na vaststelling van het plan werden een aantal subsidieregelingen uitgewerkt, zoals een subsidieregeling om de aanpak te stimuleren in gebieden waar invasieve exoten een bedreiging zijn voor de biodiversiteit en waarvoor de provincie verantwoordelijkheid draagt, namelijk de Natura 2000-gebieden. Deze subsidieregeling voor projecten gericht op de bestrijding of beheersing van een of meer invasieve exoten komen in aanmerking voor een bijdrage van de provincie. Van 4 januari 2024 tot en met 17 december 2024 kan hiervoor subsidie aangevraagd worden. Bovendien wordt momenteel door de provincie en haar partners gewerkt aan de bestrijding van invasieve exoten. Zo is bijvoorbeeld op 6 oktober 2021 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend door landgoedeigenaren ASR en Wellenseind, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, en de gemeenten Reusel-De Mierden en Hilvarenbeek om de Japanse duizendknoop te bestrijden. Het eerste project waar de samenwerking in de praktijk wordt gebracht is in het stroomgebied van de Reusel. Het doel is om in de periode 2021-2025 de soort terug te dringen en zo veel mogelijk te verwijderen. Op meerdere plekken langs de Reusel is de Japanse Duizendknoop al verwijderd. Dit is nodig om verdere verspreiding langs de beek en natuur te voorkomen. Om de recreatiedruk, met name voor het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C), te verminderen wordt er bijvoorbeeld ingezet op het zoneren van de recreatie in de Landschotse Heide, het gaat hier vooral om de handhaving van loslopende honden en het zoneren van de recreatie in Den Bockenreyder ten behoeve van de beekbegeleidende bossen door onder andere het afsluiten van wandelpaden.

⁹ Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant d.d. 16 oktober 2020

De meeste aangewezen habitattypen in Natura 2000 gebied 'Kempenland-West' zijn gevoelig voor verzuring en vermisting, waarbij deze drukfactoren ook als knelpunt worden gezien voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Om de effecten hiervan te verminderen is er bijvoorbeeld 25 hectare aan sterk vergraste heide geplagd. Aanvullend hierop worden ook de venoevers geplagd. Cyclisch wordt er (gefaseerd in tijd en ruimte) drie hectare per jaar geplagd in de vochtige heiden (H4010A) en gefaseerd vier hectare per jaar in de stuifzandheiden met struikheide en droge heiden (H4030). Daarnaast wordt, om de effecten van verzuring en vermisting te verminderen, extra begrazing ingezet in de vochtige heiden (H4010A) en in de stuifzandheiden met struikheide en droge heiden (H4030).

Voor een overzicht van alle uitgevoerde maatregelen in het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' en de effecten daarvan verwijzen wij naar paragraaf 6.1 van de Natuurdoelanalyse Kempenland-West van 27 februari 2023. Uit de natuurdoelanalyses volgt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de stikstofdepositie terug te dringen. Om de nodige forse reductie van de stikstofneerslag te versnellen en realiseren is de aanpak piekbelasting van start gegaan. De effecten hiervan zijn nog niet inzichtelijk. Andere maatregelen die genomen moeten worden, worden in de komende periode verder geconcretiseerd en geborgd. Naast de specifiek op hydrologie gerichte maatregelen zijn nog enige tijd (aanvullende) effectgerichte maatregelen nodig om de effecten van verzuring en vermisting als gevolg van stikstofdepositie (in combinatie met effect van verdroging) tegen te gaan. Zo staan in de paragraaf hieronder de verschillende opkoopregelingen omschreven. Doordat sommige regelingen lopen of van kracht moeten, is er nog geen concrete stikstofwinst inzichtelijk. Uit de hieronder toegelichte (indicatieve) berekening blijkt wel dat de daling van stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' circa 86 mol N/ha/jr is, doordat 8 bedrijven hebben deelgenomen aan de MGA-1.

Opkoop piekbelasters

Een belangrijke passende maatregel die onderdeel uitmaakt van de het pakket dat beschreven wordt in de BOS, is de opkoopregeling piekbelasters (zie paragraaf 3.2.2.1, bijlage B en bijlage C van de BOS; ook wel genoemd de Maatregel Gerichte Aankoop). De provincies worden via een zogenoemde specifieke uitkering (hierna: SPUK) in staat gesteld piekbelasters op te kopen. Piekbelasters zijn bedrijven die binnen een straal van 10 kilometer gemiddeld meer dan 2 mol N/ha/jr op een Natura 2000-gebied deponeren. Van alle varkens-, pluimvee en melkveebedrijven komen zo'n 200 bedrijven in Noord-Brabant in aanmerking vrijwillig opgekocht te worden. De provincie Noord-Brabant verwacht met de SPUK tussen de 35 en 45 bedrijven uiteindelijk te kunnen opkopen.

Met de eerste ronde van de Maatregel Gerichte Aankoop (hierna: 'MGA-1-regeling'; de vrijwillige opkoopregeling voor piekbelasters) heeft de provincie Noord-Brabant met acht bedrijven een overeenkomst gesloten om te stoppen. Met deze concrete aankopen verdwijnt zo'n 47.300 kg stikstof rondom de Natura 2000-gebieden 'Kempenland-West', 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux', 'Groote Peel', 'Deurnsche Peel & Mariapeel' en 'Kampina & Oisterwijkse Vennen'. Er kan nog geen concreet inzicht worden geboden in de uiteindelijke totale stikstofwinst, aangezien op dit moment alleen ronde 1 is uitgevoerd. Een inschatting van de depositie-effecten van de met de opkoopregeling piekbelasters reeds verworven agrarische bedrijven is wel mogelijk. In bijlage 1 is die inschatting met een proefberekening inzichtelijk gemaakt. Hiermee wordt een globaal inzicht verkregen in de stikstofeffecten gelet op de vergunde dieraantallen van deze bedrijven. Onder meer is geen rekening gehouden met emissies van materieel, vrachtverkeer, et cetera. Uit deze berekening volgt dat bij beëindiging de stikstofemissie afkomstig van uitsluitend deze acht bedrijven met in ieder geval circa 47.300 kg NH₃/jr daalt. De emissie van die bedrijven draagt zorg voor de volgende deposities op de omliggende Natura 2000-gebieden:

	Berekend (ha gekarteed)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteed)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteed)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	7.738,81	2.721,48	7.738,81	86,76	0,00	0,00
Per gebied	Berekend (ha gekarteed)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteed)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteed)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Kempenland-West (135)	345,22	2.721,48	345,22	86,76	0,00	0,00
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)	797,26	2.419,04	797,26	47,81	0,00	0,00
Groote Peel (140)	1.010,40	2.679,86	1.010,40	41,29	0,00	0,00
Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)	512,74	2.313,50	512,74	33,59	0,00	0,00
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	1.325,25	2.654,00	1.325,25	19,24	0,00	0,00
Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131)	592,52	2.396,78	592,52	4,80	0,00	0,00
Regte Heide & Riels Laag (134)	157,58	2.375,73	157,58	2,54	0,00	0,00
Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132)	17,28	2.703,33	17,28	1,92	0,00	0,00
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138)	1.891,56	2.708,10	1.891,56	1,45	0,00	0,00
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	898,94	2.267,69	898,94	1,08	0,00	0,00
Boschhuizerbergen (144)	33,46	2.467,24	33,46	0,95	0,00	0,00
Maasduinen (145)	4,83	2.333,23	4,83	0,75	0,00	0,00

In het kader van de opkoop van piekbelasters wordt verder nog gewezen op de tweede fase van de Maatregel gerichte aankoop en beëindiging veehouderijen (hierna: MGA-2).

De regeling is aanvullend op de landelijke beëindigingsregelingen de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (hierna: LBV) en de LBV-plus. Voor veehouderijen die niet bediend kunnen worden met deze landelijke beëindigingsregelingen, kan de MGA-2 dus een optie zijn. Zo is de regeling ook voor bedrijven met andere diersoorten met een hoge stikstofneerslag op kwetsbare natuurgebieden. Bijvoorbeeld konijnen-, geiten- en schapehouderijen.

Deze regelingen zullen naar verwachting voor veel veehouderijen aantrekkelijker zijn dan de MGA-1-regeling. Daarbij geldt ook dat de toelatingseisen voor de LBV en de MGA-2 minder streng zijn dan onder de MGA-1. De verwachting is dan ook met deze regeling meer veehouderijen worden opgekocht en beëindigd. Te meer nu diverse lopende MGA-1-besprekingen over bedrijfsbeëindiging staakten, op het moment dat duidelijk werd dat de komende regelingen aantrekkelijker zouden zijn. Hieronder worden de nieuwe regelingen kort toegelicht.

Met de LBV kunnen melkvee-, varkens- en pluimveehouders hun bedrijf of een locatie ervan vrijwillig en met subsidie beëindigen. De te verlenen subsidie bestaat uit een marktconforme vergoeding van 100% voor de door te halen productierechten én een vergoeding van 100% voor het waardeverlies van de productiecapaciteit (forfaitair). Ter vergelijking: in het kader van een eerdere beëindigingsregeling, de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen, werd 65% van het waardeverlies van de productiecapaciteit vergoed. Volgende openstellingen van de LBV-regeling zullen per definitie minder aantrekkelijk zijn.

De LBV is een generieke regeling om stikstofdepositie te verminderen. Om in aanmerking te komen voor subsidie moeten melkvee-, varkens- en pluimveehouders (onder meer) voldoen aan een landelijke drempelwaarde voor stikstofdepositie. Er is een online tool ontwikkeld zodat ondernemers zelf kunnen nagaan of zij aan de drempelwaarde voldoen. De LBV stond sinds 3 juli 2023 open en is gesloten op 1 december 2023. In opdracht van het ministerie van LNV de LBV aanvragen door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland zo snel mogelijk beoordeeld. De aanvragen zijn gerangschikt op volgorde van kostenefficiëntie en er wordt gekeken naar de verhouding tussen het subsidiebedrag en de hoeveelheid stikstofneerslag die wordt voorkomen. Uiterlijk 1 juni 2024 zijn de LBV aanvragen beoordeeld.

Naast de LBV-regeling is ook de LBV-plus regeling van start gegaan op 3 juli 2023. De LBV-plus regeling is voor landbouwbedrijven met varkens, melkvee, kippen, kalkoenen of vleeskalveren die vallen onder de aanpak piekbelasting. Het gaat hierbij om bedrijfslocaties die binnen 25 kilometer van overbelaste stikstofgevoelige natuur ten minste 2.500 mol stikstofdepositie per jaar veroorzaken. De regeling is vrijwillig en staat tijdelijk open, de sluitingsdatum is 5 april 2024. De LBV-plus wordt naar verwachting verhoogd met 850 miljoen euro en de sluitingsdatum van deze regeling verlengd tot eind 2024.

Zoals ook (demonstratie) minister voor Natuur en Stikstof Christianne van der Wal-Zeggelink heeft aangegeven in haar Kamerstuk over de voortgang aanpak piekbelasting op 12 juni 2023, is de aanpak gericht op de circa 3.000 bedrijven die de meeste stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden veroorzaken.¹⁰ Om op korte termijn minder stikstof uit te stoten om natuurherstel mogelijk te maken, heeft het kabinet ervoor gekozen om de circa 3.000 bedrijven een kans te geven om deel te nemen, in plaats van de door de heer Remkes voorgestelde 500-600 bedrijven in het rapport 'Wat wel kan'.¹¹ Het kabinet zet vol in op deze vrijwillige aanpak en hoopt dat veel van de bedrijven die in aanmerking komen, zullen deelnemen. Op deze manier wilt het kabinet voorkomen dat verplichtende maatregelen nodig zijn om tot de noodzakelijke daling in de stikstofdepositie te komen.

Pas na de sluitdata van de regelingen zal het kabinet toetsen aan de hand van (voorziene) resultaten van de aanpak piekbelasting of er voldoende zicht is op het halen van de doelen. Zo niet, dan zal overgegaan moeten worden tot de inzet van andere instrumentaria.

Totdat inzichtelijk is wat de opbrengst van met name deze regelingen is, zien wij een willekeurig verzoek tot het opleggen van een verplichting als een te vergaande maatregel.

Naast een generieke regeling is maatwerk nodig, gericht op bedrijfslocaties die voor een specifiek Natura 2000-gebied de grootste depositiebelasting opleveren. De MGA-2-regeling geeft provincies de mogelijkheid om deze zogenoemde piekbelasters gericht aan te kopen of te laten beëindigen.

Alle veehouderijsectoren kunnen deelnemen aan de MGA-2. Een belangrijke voorwaarde is dat de depositie vanuit een veehouderij op een overbelast Natura 2000-gebied groter is dan de

¹⁰ Kamerbrief over de voortgang aanpak piekbelasting van de minister voor Natuur en Stikstof d.d. 12 juni 2023, met kenmerk: DGLGS / 27399214

¹¹ Rapport van Johan Remkes 'Wat wel kan' d.d. 5 oktober 2022.

drempelwaarde voor dat betreffende Natura 2000-gebied. Ook voor de MGA-2 wordt een online tool ontwikkeld zodat ondernemers kunnen nagaan of zij voor een Natura 2000-gebied aan de drempelwaarde voldoen en daarmee in aanmerking komen voor de MGA-2. De verwachting is dat de MGA-2 midden 2024 opengesteld zal worden. De beoogde looptijd van de MGA-2 zal 3 jaar zijn.

De verwachting is dat vanwege de meer gunstige voorwaarden met de LBV-plus, de LBV en de MGA-2 (nog) meer stikstofdepositiewinst zal worden behaald dan de MGA-1-regeling. Ter indicatie verwijzen wij naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Uit de laatste cijfers blijkt dat op 6 maart 2024 in totaal 1.293 veehouders een aanvraag ingediend hebben voor de LBV en LBV-plus regelingen. Deze cijfers geven een beeld van de belangstelling voor de subsidies:

Bovendien zorgt de vrijwillige aard van de regelingen voor een snelle daling van de stikstofdepositie. GS willen hiermee benadrukken dat het opkopen van vrijwillige stoppers voor een snellere daling van de stikstofdepositie binnen afzienbare termijn zorgt, dan de andere verplichtende instrumentaria. De reden hiervoor is dat verschillende middelen voor inspraak en rechtsbescherming openstaan bij dergelijke procedures, zoals zienswijzen en (hoger) beroep. Gezien de aard en gevolgen van dergelijke procedures, zullen deze middelen naar alle waarschijnlijkheid ook worden ingezet door de betrokken vergunninghouder. Daarmee willen wij benadrukken dat, naast de snellere doorlooptijd van procedures resulterend uit een vrijwillige opkoop zoals hiervoor toegelicht, ook de impact op de individuele vergunninghouder in verhouding met het beoogde doel en de andere passende maatregelen die worden ingezet of die beschikbaar zijn een rol spelen, ten aanzien van de keuzevrijheid die GS hebben, om de vrijwillige aard van de regelingen te prevaleren boven de inzet van meer dwingende maatregelen. Zoals ook (demissionair) minister voor Natuur en Stikstof aangeeft in haar Kamerstuk van 12 juni 2023 over de voortgang aanpak piekbelasting, heeft het kabinet vol ingezet op deze vrijwillige aanpak.¹² De gedachte is om op deze manier te voorkomen dat vergaande verplichtende maatregelen met een grote impact nodig zijn om tot de noodzakelijke daling in de stikstofdepositie te komen. Het evenredigheidsbeginsel, proportionaliteits- en

¹² Kamerbrief over de voortgang voortgang aanpak piekbelasting, van de demissionair minister voor Natuur en Stikstof d.d. 12 juni 2023, met kenmerk DGLGS/27399214

subsidiariteitsbeginsel brengen, kort samengevat, ook mee dat door de overheid wordt gekozen voor effectieve maatregelen met de minste impact voor de vergunninghouders. Tevens wordt in het Kamerstuk aangegeven dat dit instrumentarium wel zal worden uitgewerkt. Zoals hierboven al eerder genoemd, zal pas na de sluitdata van de regelingen aan de hand van (voorziene) resultaten van de aanpak piekbelasting worden getoetst of er voldoende zicht is op het halen van de doelen. Zo niet, dan zal overgegaan moeten worden tot de inzet van andere instrumentaria.

Wij zien het dwingend toekennen van onderhavig verzoek als willekeurig, nu met de LBV en LBV-plus regeling op vrijwillige basis hetzelfde resultaat – namelijk de reductie van stikstofdepositie – wordt beoogd. Daarnaast staan deze regelingen open voor de 3.000 grootste belasters van Nederland. Door de vrijwillige aard van deze regelingen krijgen allerlei agrariërs de mogelijkheid om hieraan deel te nemen en te stoppen. Het actief intrekken van natuurvergunningen dan wel aanschrijven van bedrijven zou niet meer willekeurig zijn indien dit volgt uit een dergelijk beleid dat hiervoor is geïmplementeerd. Momenteel wordt er door de provincie Noord-Brabant gewerkt aan een intrekkings-en aanschrijvingsbeleid.

Regelingen ter ondersteuning van de agrarische ondernemers

Voor ondernemers die op basis van (een combinatie) van innovatie, extensivering, omschakeling en verplaatsing tot de voor de aanpak geldende emissiereductie willen komen, zullen diverse regelingen beschikbaar komen. Hieronder wordt een aantal van die regelingen kort toegelicht.

De aankoop van gronden is geen onderdeel van de beëindigingsregelingen. Als aanvullend instrument is de Nationale Grondbank sinds 19 juli 2023 beschikbaar voor het aankopen van gronden indien de agrarisch ondernemer deze aanbiedt. Ook kan de Nationale Grondbank hele bedrijven aankopen die geschikt zijn als alternatieve locatie voor bedrijven die willen verplaatsen. Dit alles gebeurt marktconform. Taxatie van de gronden vindt plaats op basis van huidig landbouwkundig gebruik en de geldende bestemming. Door de Nationale Grondbank aangekochte gronden en bedrijven worden in overeenstemming met het gebiedsproces beschikbaar gesteld voor maatregelen zoals extensivering, ruil of verplaatsing.

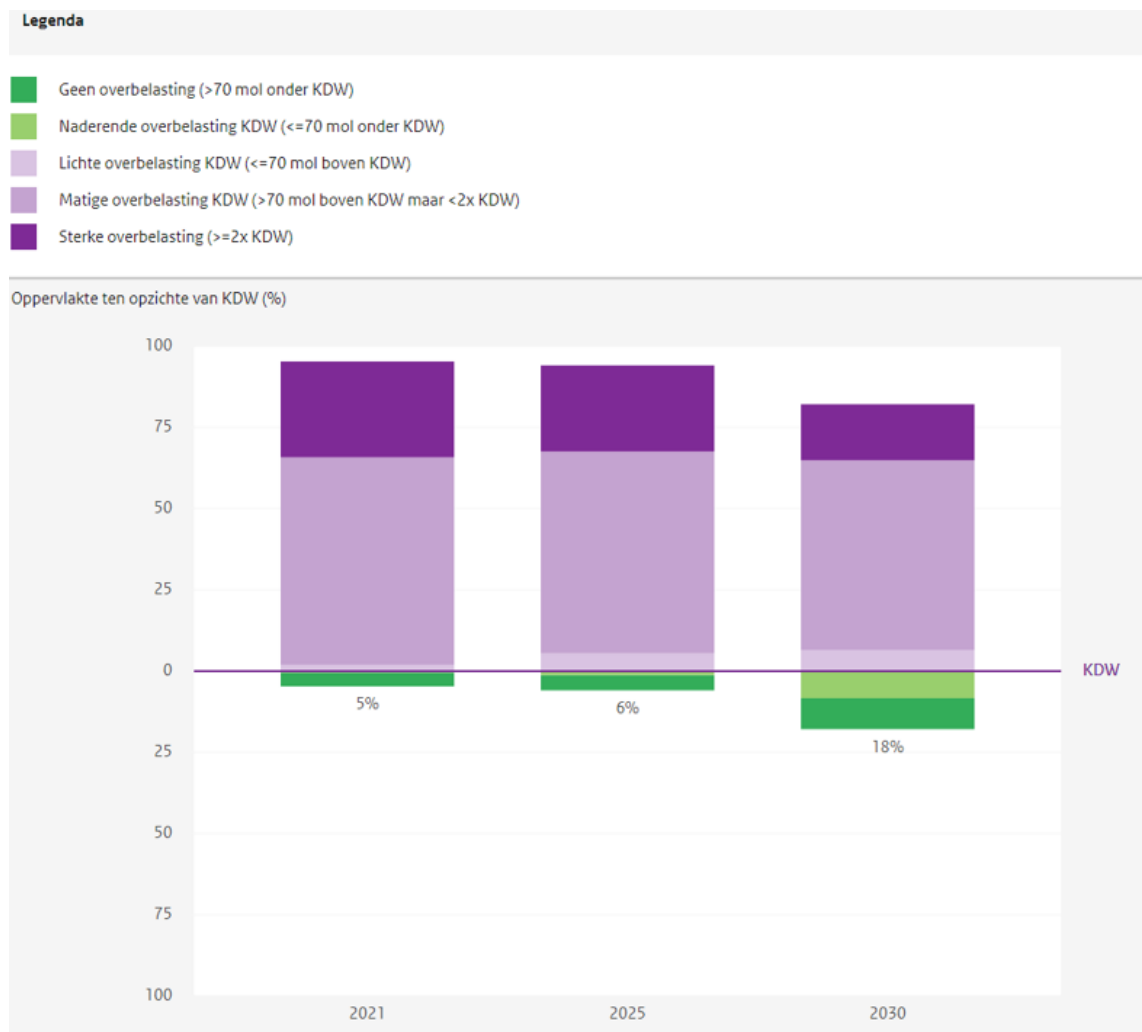
Voor innovatie wordt gewerkt aan de openstelling van de module Investerings van de subsidieregeling 'Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen' voor bedrijven die onder de aanpak piekbelasting vallen. De investeringsmodule is momenteel in voorbereiding. De module zal zich richten op ondersteuning bij investering in brongerichte emissiearme stalsystemen en technieken. Bij de selectie wordt rekening gehouden met de effectiviteit van emissiearme stalsystemen in de praktijk.

Bij extensiveren gaat het om het verlagen van de veebezetting per hectare. In het kader van het Nationaal Strategisch Plan en van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) zullen subsidies aangevraagd kunnen worden door (samenwerkingsverbanden van) melkveehouders in en rond veenweidegebieden en Natura 2000-gebieden die willen extensiveren en daarbij tevens meer beweiding toepassen. De regeling zal voor een bredere groep worden opgesteld dan alleen bedrijven die vallen onder de aanpak piekbelasting.

Daling stikstofdepositie Natura 2000-gebied 'Kempenland-West'

Het RIVM onderzoekt elk jaar hoe de neerslag van stikstof zich ontwikkelt, of de stikstofdoelen haalbaar zijn en, later, of ze zijn gehaald. Daaruit blijkt dat er ongeveer 20 procent minder stikstof in de kwetsbare natuur terecht komt dan in 2005. Naar verwachting daalt de neerslag tot 2030 verder. Dat komt vooral doordat verkeer en landbouw in binnen- en buitenland door maatregelen en regelgeving minder stikstof gaan uitstoten. De hoeveelheid stikstofdepositie boven de KDW is in de Natura 2000-gebieden met ongeveer 40 procent gedaald tussen 2005 en 2021. Toch is deze op veel

plekken te hoog. In de natuurdoelanalyses wordt het programma AERIUS Monitor als bron gebruikt. Uit AERIUS Monitor 2023 volgt dat er een daling in oppervlakte met een sterke overbelasting van de KDW te zien is voor het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' (zie afbeelding hieronder).

Deze verwachting is ongunstiger dan de verwachting uit de vorige versie van AERIUS Monitor. Die ging nog uit van 43 procent natuur met stikstofneerslag onder de norm in 2030. In 2023 heeft de WUR de normen voor stikstofdepositie op basis van nieuw wetenschappelijk onderzoek herzien. Daarnaast is de berekende neerslag van stikstof hoger dan uit de vorige versie van AERIUS Monitor bleek. Dit komt door het gebruik van recentere metingen bij het bepalen van de stikstofdepositie. Er is nog wel sprake van een daling in de neerslag van stikstof. Voor Nederlandse emissies wordt gebruik gemaakt van de ramingen van, en data geleverd door, het PBL. Jaarlijks wordt er door het PBL een Klimaat- en Energieverkenning gepubliceerd, waarin de verwachte verandering in emissies wordt ingeschat op basis van vastgesteld beleid, of op basis van voorgenomen én vastgesteld beleid, afhankelijk van het oordeel van PBL of het voorgenomen beleid al voldoende is uitgewerkt. In de depositiekaarten in AERIUS Monitor wordt gebruik gemaakt van het scenario met vastgesteld beleid. In de prognose van 2030 zijn de belangrijkste maatregelen uit de BOS meegenomen, maar is er alleen gerekend met het beleid dat tot 1 mei 2022 concreet was uitgewerkt.

AERIUS Monitor laat zien dat de depositie in het Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' in de periode 2021 is gedaald én dat de depositie in de periode tot 2030 nog verder zal dalen.

Slotsom

Gelet op het hierboven beschreven pakket van (passende) maatregelen zijn GS van oordeel dat het opleggen van een beperking niet noodzakelijk is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de Hrl. De (dreigende) verslechtering van de natuurwaarden in de betreffende Natura 2000-gebieden wordt voorkomen door het treffen van passende maatregelen. Zo is ook een daling van de stikstofdepositie in het meest belaste Natura 2000-gebied 'Kempenland-West' te zien. Hierdoor is het niet noodzakelijk om aan het onderhavig verzoek te voldoen.

Gelet ook op de stikstofdepositie veroorzaakt door de stikstofemissies zijn de positieve gevolgen als gevolg van een intrekking gering. Dit geldt temeer wanneer de beperkte positieve gevolgen worden afgezet tegen de stikstofwinst die wordt behaald als gevolg van het pakket met (andere) passende maatregelen. Wij zien het dwingend toekennen van onderhavig verzoek als willekeurig. Het actief intrekken van natuurvergunningen zou niet meer willekeurig zijn indien dit volgt uit een dergelijk beleid dat hiervoor is geïmplementeerd. Totdat dit beleid is geïmplementeerd zien wij het willekeurig intrekken van een natuurvergunning als een te vergaande maatregel. Daarnaast wordt nog gebruik gemaakt van de Wnb-vergunning voor veehouderijactiviteiten en is deze ook nodig voor de sloop en bouwactiviteiten.

4 Conclusie

Wij wijzen het verzoek tot intrekking van de Wet natuurbeschermingsvergunning van 12 januari 2016 (kenmerk: Z/005196-23964), verleend voor de locatie de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, af. Wij achten artikel 5.4 van de Wnb in onderhavig verzoek niet van toepassing. Er worden diverse passende maatregelen genomen om de stikstofreductie te bewerkstelligen, derhalve geven wij geen uitvoering aan het verzoek om ex artikel 2.4 van de Wnb maatregelen te treffen ten aanzien van het bedrijf door de natuurvergunning in te trekken.

Kennisgeving Wet natuurbescherming, Stichting Brabantse Milieufederatie, Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, Z/211501

Ontwerpbeschikking

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij voornemens zijn in het kader van de Wet natuurbescherming een besluit te nemen op een verzoek door derden, voor het intrekken van de Wet natuurbeschermingsvergunning van de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

Het betreft een verzoek door derden, voor het intrekken van de Wet natuurbeschermingsvergunning van de veehouderij, gelegen aan de Prins Hendriklaan 1, 5085 NJ te Esbeek, in de gemeente Hilvarenbeek.

Het ontwerpbesluit en de bijbehorende stukken zijn vanaf 5 april 2024 tot en met 17 mei 2024 **6 weken in te zien** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), Victoriaalaan 1, 5213 JG 's-Hertogenbosch. Telefoonnummer (088) 743 00 00. Voor inzage in de bijbehorende stukken dient een afspraak gemaakt te worden. Het besluit (en onderliggende stukken) zijn digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl

Een ieder kan tot en met 17 mei 2024 ten aanzien van het ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling zienswijzen inbrengen bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (p/a Omgevingsdienst Brabant Noord, Procesadministratie, Victoriaalaan 1, 5213 JG 's-Hertogenbosch).

Voor het mondeling inbrengen van zienswijzen bestaat binnen deze periode de mogelijkheid tot het houden van een hoorzitting. Een verzoek daartoe dient binnen drie weken na begindatum ter inzage legging bij de Omgevingsdienst Brabant Noord te worden ingediend.

Aan deze procedure is het kenmerk Z/211501 gekoppeld. U dient bij correspondentie dit kenmerk te vermelden.

's-Hertogenbosch, april 2024